

Franjo Podgorelec – Marko Maglič
TEOLOŠKA ANALIZA JEDNOGODIŠNJIH PROŠTENJARSKIH
ZAPISA U SVETIŠTU MAJKE BOŽJE REMETSKE
*Theological Analysis of One-Year Pilgrimage Records in the Sanctuary
of our Lady of Remete*

UDK: 27-876.3-051

27-876.3Iskvin2-31:2-523.6:2-3:527-876.3(497.521Remete)

7.027.1:27-312.47"15"

7.034.7:745.52]27-876.3Krstitelj,Ranger,I.

27-789.34:272(497.521Remete)

316.346.2-055.2:27-583

395

Služba Božja 4122.

Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljeno 12/2022

Sažetak

U radu se induktivno-statističkom metodom analizira proštenjarska knjiga svetišta Majke Božje Remetske iz 2012. godine, u koju su hodočasnici zapisivali svoje prošnje, zapise i osobne dojmove. Statistički su obrađeni identifikacijski podatci, statistika spola, preferirane molitvene forme, motivi prošnja i zahvala, dominantni marijanski naslovi, molitva pojedinim svetcima te zavjetni zapisi. Na svaki od statističkih podataka slijedio je osobni kritički osvrt što je učinjeno i u samom zaključku.

Svrha je ovakvih istraživanja pastoralne naravi. Naime, na osnovi tih istraživanja može se uočiti činjenično duhovno stanje hodočasnika, njihovi motivi, pozitivne vrline na kojima treba dalje graditi, kao i manjkavosti u izboru prioriteta, što bi valjalo postupno ispravljati kroz pastoralni rad u svetištu.

Budući da proštenjarska knjiga pripada točno određenom svetištu, valjalo se osvrnuti i na samu povijest svetišta, koje je tijekom povijesti mijenjalo svoje čuvare: od pavlina, dijecezanskih svećenika pa danas karmelićana. Jedno je od glavnih obilježja svetišta što hodočasnici većinom dolaze pojedinačno a manje u organiziranim skupinama. Danas su Remete sastavni dio Zagreba iz kojega i dolaze najveći broj proštenjara hodočasnika te postupno postaje najposjećenije marijansko svetište u gradu.

Ključne riječi: svetište, molitvene forme, hodočašća, marijanski naslovi, sveti, zavjet.

UVOD

U radu se teološki analiziraju proštenjarski ili hodočasnički zapisi u svetištu Majke Božje Remetske iz godine 2012. U naslovu, a često i u tekstu, korišten je izraz „proštenjarski” a ne „hodočasnički” zapisi, ponajviše zato što se on najčešće koristi u lokalnom dijalektu.

Rad je strukturiran u dva središnja poglavlja s uvodom te zaključnim osvrtom.

U prvom poglavlju iznijet će se povijest samoga svetišta Majke Božje Remetske; počevši od pustinjačkog reda pavlina koji su samostan osnovali, a svetište razvijali. Sav ovaj kraj bio je dosta miran i nenaseljen, pa je mjesto i dobilo naziv upravo Remete, što je izvedenica od latinske riječi *eremus*, što znači pustinja. Drugi je razlog takvog naziva činjenica da su pavlini bili pustinjački red.

U drugom poglavlju prijeći će se na statističko-teološku analizu proštenjarskih zapisa. Brojčano pojavljivanje pojedinih molitvenih oblika, marijanskih naslova, motiva prošnji i zavjeta te preferiranih svetaca, dat će nam podatke na temelju kojih će se moći uočiti glavne tendencije opće i marijanske pobožnosti hodočasnika. Na to ćemo se posebno referirati u svojim osvrtima.

Na koncu je rada osvrt o rezultatima istraživanja i o perspektivama ovoga svetišta.

U radu je sustavno primijenjena induktivna metoda kojom se na osnovi analize pojedinih zapisa dolazilo do općih zaključaka. Odabrana tema zahtijevala je, nadalje, uporabu statističke metode gdje se na temelju brojčanog pojavljivanja nekog obilježja dolazilo do opće dominantne tendencije. Deduktivna metoda primijenjena je kod tumačenja određene marijanske dogme ili naslova. U radu je također prisutna i metoda kompilacije kojom su preuzeti rezultati istraživanja drugih u radu navedenih autora.

1. SVETIŠTE MAJKE BOŽJE REMETSKE

Svetište Majke Božje Remetske najstarije je duhovno središte u Zagrebu, uz crkvu sv. Marka na Gornjem gradu i zagrebačku prvostolnicu. Za vrijeme biskupa Stjepana II. koji je djelovao 1225. – 1247. došli su prvi pavlini u dolinu gdje je bila kapelica Majke Božje, a točna godina dolaska redovnika pustinjaka nije precizno definirana. Ono što se sigurno zna jest da je prvi pavlin Iskvin, ugarski Hrvat, bio poslan da u Zagrebu osnuje samostan

pustinjaka pavlina.¹ Već je postojao pavlinski samostan u Dubici, gdje je pavline pozvao vojvoda Koloman, sin kralja Andrije II., a nakon toga došli su u Remete. Tako u izvještaju Janka Barléa piše: „Ona tiha dolinica, zaklonjena od ostaloga svijeta, bila je kao stvorena za redovnike, koji su htjeli biti odijeljeni od svjetske buke, u tišini Bogu služiti. Novi samostan zgodno su prozvali Remete od latinske riječi *eremus*, što znači hrvatski pustinja.”²

Remete nisu bile pošteđene ni osmanlijskih nasrtaja, pa je tako u samostanskim ljetopisima zapisano kako su 1484. godine provalili u samostan i teško ga oštetili. Godine 1591. ponovno su upali u samostan te su od redovnika zahtijevali da prijeđu na islam, i da tako spase svoje živote. No nakon što su pavlini to odbili, Turci su ih povješali na lipu u selu Vugrovcu, pred ulazom na imanje zagrebačkih biskupa. Legenda koja je ostala do dana današnjeg, govori kako je lišće te lipe imalo oblik redovničkih kapuljača iz kojih su kapale suze.³

Pretpostavlja se da je čudotvorni kip Majke Božje iz 15. stoljeća. No, stara samostanska predaja govori kako je upravo prvi redovnik Iskvirin, koji je došao u Remete, donio kip sa sobom. Na kipu je upisana 1490. godina, a drveni okvir u kojem se nalazi čudotvorni kip potječe iz 15. stoljeća. Okvir je napravljen u gotičkom stilu i na njemu je upisano ime autora, frater Pavls de Zomirhia.⁴ Crkvu je u baroknom stilu oslikao najpoznatiji barokni freskoslikar na sjeveru Hrvatske i Slovenije pavlin Ivan Krstitelj Ranger.

Car Josip II. 1786. godine ukinuo je Pavlinski red, pa se tako samostan morao zatvoriti, što je dovelo do propadanja samostana i crkve. Ipak, nakon dva desetljeća u zaštitu i obnovu samoga samostana i crkve, stao je zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac koji je ulagao u remetsko svetište, te je također zaslužan za osnivanje župe u Remetama.

Druga kobna godina bila je 1880. kada je 9. studenoga veliki potres pogodio Zagreb i okolicu u kojem je stradala remetska crkva i samostan. Cijeli oslikani strop pao je, a zidovi su popu-

¹ Usp. Vjenceslav Mihetec, Remete od 13. stoljeća do danas, u: *Pod okriljem Majke Božje Remetske*, Jure Zečević, Antonio-Mario Ćirko, Vlado Ćutura (ur.), Zbornik radova u povodu 200. obljetnice utemeljenja župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama: 1812. – 2012., Zagreb, 2016., str. 11.

² Ante Sekulić, *Remete, Pavlini u Hrvatskoj*, Zagreb, 1996., 24.

³ Vjenceslav Mihetec, Arhiv samostana Majke Božje Remetske.

⁴ Usp. Janko Barlé, *Remete. Povijesni podaci o samostanu, župi i crkvi*, 24.

cali. Najviše štete crkvi doprinijelo je propadanje stropa u glavnoj lađi crkve koji je oštetio klupe, oltare, orgulje i propovjedaonicu. Restauracija remetske crkve povjerena je Hermannu Bolléu (1845. – 1926.) koji je nastojao gotizirati baroknu crkvu.

Bl. Kardinal Alojzije Stepinac odlučio je svetište povjeriti karmelićanima. Tadašnji župnik Leopold Rusan, u Spomenici župe Remete piše: „18. kolovoza (1959.) sam pisao Karmelićanima, da mogu doći. Pisao sam im zbog toga što im je Remete obećao Uzoriti i preuzvišeni Koadjutor poslije moje smrti. Da ne trebaju čekati i da mogu početi s podmlatkom, ne mogu uzeti na savjest da to bude istom poslije moje smrti (...).”⁵ Župnik Leopold Rusan također je zapisao imena svih sjemeništara i sebe naveo kao njihova duhovnika „koji želi i moli da ovi dječaci dođu do zavjeta i oltara”.⁶

2. TEOLOŠKA I STATISTIČKA ANALIZA PROŠTENJARSKIH ZAPISA

Hodočasnička knjiga u svetištu Majke Božje Remetske nalazi se na ulazu u crkvu s lijeve strane, ispod kora. U knjigu vjernici upisuju svoje molbe, želje, zahvale. Već samim time što se knjiga nalazi na dnu crkve, pokraj oltara sv. Josipa, u samom kutu, osigurana je određena anonimnost što posjetiteljima daje sigurnost i povjerenje da mogu svoje potrebe iskreno izraziti. U knjizi hodočasnika od 454. do 859. stranice seže 2012. godina. Odlučili smo se za tu godinu jer je u potpunosti zaokružena od 1.siječnja do 31.prosinca, što nije uvijek slučaj u drugim godištim. U tih 405 stranica upisano je 1472 molitvena zaziva. Katkad je dovoljno obraditi nekoliko mjeseci da se dobije više-manje profil hodočasnika dominantne teme njihovih zapisa.⁷ Mi smo se u ovom radu odlučili na analizu cijele jedne kalendarske godine, jer smatramo da ćemo tako postići cjelovitiju sliku.

Motive molbi i zahvala svrstali smo u sljedeće kategorije: a) molbe za zdravlje (Koliko ih zapravo upućuje molitvu za zdravlje s obzirom na današnju krilaticu *zdravlje je najvažnije.*); b) molbe za materijalne i(li) nematerijalne stvari (novac, posao, obraćenje,

⁵ Leopold Rusan, *Spomenica župe Remete*, 315.

⁶ Isto, 316.

⁷ Jasna Čapo-Žmegač, s Instituta za etnologiju i folkloristiku, obradila je hodočasničke zapise između 3. kolovoza i 22. studenog 1987. Etnološka obrada suvremenih proštenjarskih zapisa na Trsatu, *Bogoslovska smotra*, 63 (1993.) 1–2.

vjera, kreposti); c) neobične molbe i želje; d) molitvene forme; e) kojim naslovima vjernici u zapisima nazivaju Blaženu Djevicu Mariju; f) zavjeti hodočasnika. Zapisi su uglavnom anonimni ili najčešće s inicijalima.

Od 1472 zaziva najviše ih je statistički zapisano u devetnici svetkovine Uznesenja Marijina, njih 177. To je i očekivati s obzirom na to što su to dani kada najviše hodočasnika dolazi u Remete. Zanimljivo je da svetište također ima duhovnu pripravu za rođenje Blažene Djevice Marije u rujnu, na koju se priprema trodnevnicom. Tada u svetište također dođe veći broj hodočasnika, ali u 2012. godini broj zapisa nije bio značajno velik. Ako gledamo zapise na stranim jezicima, njih ima svega 12 u cijeloj godini, gotovo neznatna brojka. Ti su zapisi na njemačkome, španjolskom, francuskom, engleskom, talijanskom i albanskom jeziku. Iz svih navedenih zapisa može se pronaći trinaest zavjeta koje su hodočasnici upisali u hodočasničku knjigu.

2.1.1. Identifikacija potpisnika

Tablica 2.1. Identifikacija potpisnika

Potpis	Broj zapisa	Postotak
Nepotpisano	471	32 %
Inicijali	230	16 %
Ime	434	29 %
Prezime	28	2 %
Ime i prezime	97	7 %
Nečitko	117	8 %
Ostalo ⁸	95	6 %
Ukupno	1472	100 %

Iz navedene tablice vidljivo je da je najveći broj zapisa anonimnan, tj. čak 32 % zapisa nije s imenom i prezimenom, a tek 7 % vjernika potpisano je čitko uza zapis. Zanimljiva je činjenica što, bilo da je riječ o molbi, ili zahvali, vjernici uglavnom žele ostati anonimni. Dakako što je jedan od razloga ljudska intima koju vjernici „ostavljaju” u svetištu, ne želeći da drugi doznaju

⁸ Ovdje uključujemo zapise koje su upisivali hodočasničke grupe, te posjetitelji pod nazivima *zahvalna štovateljica, vjernik, vjernica, hodočasnik* itd.

za njihove potrebe. Osobito ne žele izlagati članove svoje obitelji ili one za koje mole. No, čini se da je to i zbog vjerničkog shvaćanja da Majka Božja ionako poznaje sve njihove probleme, poteškoće, na koncu i sav njihov život, te nije potrebno navoditi ime molitelja. Ona je u vjerničkom puku majka koja poznaje svoju djecu, a samim time i ono što im je potrebno. To jasno izražavaju sljedeća dva zapisa:

- *Majko Božja Remetska, tebi je sve o meni poznato.*
- *Majko Božja Remetska, tebi je sve znano.*

Mnogi od njih vjeruju da onaj tko čita te zapise, na njihove nakane i moli. Stoga ti zapisi postaju i jedna određena preporuka u molitve, što opet ima komunitarnu dimenziju i govori o eklezijalnosti same molitve.

400

2.1.2. Statistika po spolu

Sljedeća stvar koju smo istražili jest koji spol prevladava u zapisima. Osvrnuli smo se samo na zapise koji su potpisani kao muškarac i žena, ili prepoznajući po sadržaju zapisa, ne uključujući nepotpisane zapise, ili one u kojima je teško prepoznati je li riječ o muškarcu ili ženi.

Tablica 2.2. Zapisi upisani po spolu

Spol	Aps. broj
m.	108
ž.	443
m., ž.	28

Kada je riječ o spolu, slično kao i u drugim svetištima i prošteništima, (npr. na Trsatu), žene su u tome predvodnice. Ovaj statistički podatak ne donosi ništa novoga, redovito su žene prisutnije u liturgijsko-sakramentalnom životu. To potvrđuju i druga istraživanja. Slično istraživanje rađeno je i u svetištu Majke Božje Snježne u Krivom Putu⁹, te se došlo do zaključka da u zavjetovanju Majci Božjoj prevladavaju žene.¹⁰ Krunoslav Niko-

⁹ Krivi Put raštrkano je bunjevačko naselje u senjskom zaleđu smješteno u šumovitim predjelu krivoputskog platoa u Ličko-senjskoj županiji. Krivi Put jedno je od najpoznatijih naselja kojega su Bunjevci, u potrazi za boljom ispašom svoje stoke, osnovali u ranom 17. stoljeću.

¹⁰ Marija Kulišić – Ivana Vuković, *Majka Božja Snježna u pučkoj pobožnosti na području Krivoga Puta*, u: *Senjski zbornik*, 31 (2004.), 258.

dem s Filozofskog, te Siniša Zrinščak s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, navode da su sva istraživanja dosad pokazala da je izrazitija religioznost statistički povezana sa ženskim spolom.¹¹

2.1.3. Molitvena forma

Tablica 2.3. Molitvene forme

Vrsta zapisa	Aps. broj	Postotak
prošnja	464	32 %
zahvala	321	22 %
prošnja i zahvala	629	43 %
ostalo	58	4 %
Ukupno	1472	100 %

Čini se posve logično da u marijanskim svetištima prevladava molitvena forma prošnje. No, zanimljivo što povezivanje dviju molitvenih formi – prošnje i zahvale – prevladava nad zapisima gdje se Bogu posredstvom Gospe obraća samo prošnjom. Taj podatak pozitivan je i valja ga podržavati u pastoralnoj praksi.

Ivan Pavao II. u apostolskoj pobudnici *Novo millennio ineunte*, pozvao je Crkvu da bude učiteljica molitve „gdje se susret s Kristom ne izriče samo u molitvi za pomoć, već također u zahvali, hvalospjevu, klanjanju, razmatranju, slušanju, žaru čuvstava, sve do istinskog ‘zanosa srca’. To je snažna molitva koja ipak ne oslobađa od zauzetosti u povijesti.”¹² To doista valja implementirati u pastoralnoj praksi, premda smatramo da svaka molitvena forma zahtijeva posebne uvjete i okolnosti a ovisna je o broju osoba. Stoga držimo da je posve prirodno što u svetište hodočasnici ponajviše dolaze poradi prošnje i zahvale.

¹¹ Krunoslav Nikodem – Siniša Zrinščak, Između distancirane crkvenosti i intenzivne osobne religioznosti: religijske promjene u hrvatskom društvu od 1999. do 2018. godine, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 3, (2019.), 375.

¹² IVAN PAVAO II., *Novo millennio ineunte – Ulaskom u novo tisućljeće*, Apostolsko pismo na završetku Velikoga jubileja godine 2000., (6. I. 2001.), Zagreb, 2001., br. 33.

2.1.4. Motivi prošnji i zahvala

Tablica 2.4. Motivi zapisa u molbama i kombinaciji molba – zahvala

Motivi	Apsolutni broj	Postotak
Zdravlje	412	38 %
Novac, posao	235	22 %
Vjera	221	20 %
Ljubav	96	9 %
Neobični motivi ¹³	5	1 %
Ostalo	124	11 %
Ukupno	1093	100 %

Očigledno da hodočasnike najviše tište vremeniti egzistencijalni problemi. Pritom je pozitivno što im je zdravlje važnije od financijsko-poslovnih pitanja. Zdravlje je vrijednost, ali nije apsolutna.¹⁴ Postoje brojni ljudi koji fizički nisu zdravi, ali jesu duhovno te su ispunjeniji i sretniji od mnogih koji su fizički u dobrom stanju. Nekim ljudima bolest je bila „okidač“ da promijene stil života i da otada žive kvalitetnije. Stoga, premda je legitimno i dobro moliti za zdravlje, ne možemo se ipak složiti s nekim gorljivim vjernicima, sklonima čudesnim interventima, koji čak tvrde da, ako čovjek nije ozdravio, znači nema dovoljno vjere. Krist, iako je ozdravljao ljude od raznih bolesti, nije od sebe otklonio trpljenje i patnju, nego ih je zajedno sa svojim uskrsnućem uključio u djelo spasenja.¹⁵

Dobro je i što su duhovne vrijednosti (vjera) gotovo u istom postotku kao i financijsko-poslovna pitanja. Zašto duhovna dimenzija nije zastupljenija, i zašto nam je fizičko zdravlje važnije od duhovnog, može se višeslojno tumačiti. Možda treba više posvetiti pozornosti prioritetima u pastoralnoj službi.¹⁶ No, valja

¹³ Ovdje mislimo na neobične molitve, npr. mršavljenje, skijanje, putovanje po svijetu itd.

¹⁴ O rizicima i nuspojavama kulta zdravlja i istinskom umijeću uživanja u vlastitom životu vidi: Manfred Lütz, *Užitak života. Protiv teorija dijete, manije zdravlja i kulta fitnesa*, Split, 2015.

¹⁵ Zvonko Pažin, Učiteljstvo Crkve o molitvama za ozdravljenje, u: *Vjesnik dakovačke i Srijemske biskupije*, 5., 2007., 397.

¹⁶ Usp. Mons. Mate Uzinić, Nije zdravlje najvažnije, razmišljanje uz 13. nedjelju kroz godina 'B' 2012., (1. VII. 2012.) <https://www.bitno.net/vjera/biskup-uzinic-nije-zdravlje-najvažnije/> (pristupljeno 10. XI. 2022.).

reći da se u istraživanju pod vjerom mislilo primarno na religioznu praksu. Jer u zapisima ne manjkaju uz druge prošnje, i one za dobre međuljudske a osobito obiteljske odnose, umanjene psovke, problem kamatarenja i sl. Sve to pripada izričito pod duhovne vrijednosti.

Sljedeći nam zapis zorno pokazuje da, i kad se traži zdravlje, nikada to nije odvojeno od drugih vrijednosti pa i izričito duhovne naravi:

- *Majčice, hvala ti za sve, blagoslovi mene i moju obitelj posebno V. Molim te, Majko, daj joj zdravlja i mir duši i tijelu te mudrost u životu. Da bi mogla shvatiti život u tebi. Molim te, Majko, daj mi snage da bih mogla sve sa lakom obavljanju obaveze. To mogu samo s tobom. Molim te, Majko, da se rodi nova ljubav, između mene i kćeri. Da se možemo razumjeti, otvori joj oči i daj joj taj prekrasan mir. Hvala ti na svemu, Majko.*

Među motivima za vjeru često su upisani sreća, zdravlje, mir, te je vidljivo da je vjera češće tražena za svoju obitelj i prijatelje, nego za samoga pojedinca. Obitelj se smatra skupinom ljudi kojoj ponajviše treba sreća, mir, sloga i zajedništvo. Vjernik pak koji uglavnom ne otkriva motive svojih molitava i svoje probleme, traži općenitu pomoć.¹⁷

- *Draga Gospo Remetska, jer ne znam što bih ti rekla osim da pognem glavu i molim za oprostjenje. Svakakve riječi sam izgovorila, zla djela činila no ipak vjerujem u tvoju Svemoćnu zaštitu i utjehu. Ti zaštitu mene i moje drage, ti nas krijepi, jačaj nas da ne upadamo u zabludu grijeha, jer jedino si ti snaga i Isus maleni, kralj neba i zemlje. Obrani našu vjeru, učvrsti nas da ne posustanemo na putu života, molim i za napredak gospodarstva i naše obitelji i ako je tvoja volja da se suočimo s radošću ljubavi, praštanja i utjehe. Molim te za obitelj, za potomstvo, za zdravlje mojih članova obitelji i moje osobno.*

Također je vidljivo da su često uza zazive za vjeru prisutne i druge dvije bogoslovne kreposti, ufanje i ljubav:

- *Još uvijek je preteško. Kao da mi vjera stoji i više čak ne znam za što molim – osim da ovo sad prestane. Daj mi snage, daj mi vjere, učvrsti mi ufanje i usavrši mi ljubav,*

¹⁷ Jasna Čapo-Žmegač, Etnološka obrada suvremenih proštenjarskih zapisa na Trsatu, 142.

dragi Isuse. Marijo, moli Isusa za moju obitelj. Hvala na svemu.

Osim o obraćenju i zdravlju, spominje se i usavršenje teološke kreposti ljubavi kao i bračne:

- *Pozdrav Marijo!*
Molim te za moju V., udijeli joj milost i ljubav prema Bogu, molim te za njeno obraćenje i zdravlje, čuvaj je od nemira. Volim te, Majko Marijo!
Molim te za ljubav mene i moga F.

Kada je riječ o neobičnim motivima, kojima se vjernici obraćaju Mariji, pronašli smo ih 5, spomenimo sljedeća tri:

- *Gospo moja draga i milostiva, molim te da dobijem novi i veliki tablet. Amen!*
- *Molim te, Bože, da Dinamo pobijedi Ludogorec, znam da previše tražim, ali molim te da se to dogodi.*
- *Majko! Hvala, volim Te! Molim te da smršam.*
Tvoja kćerka

Molitva majke koja se obraća Blaženoj Djevici Mariji za svoju djecu i unučad:

- *Molim te, Bože, usliši posredstvom zagovora Blažene Majke Božje Remetske, te mi pomози u mojim zazivima pomoći. Uzdam se u te, Majko, u ime svoje djece i unučadi. Velika ti hvala i slava a tvom Sinu u čast i slavu, zahvaljujem iz dubine svoje duše i srca. Hvala ti, Majko moja, znam da ćeš mi pomoći, jer ti si jedina koja je za nas uvijek tu, uz svog Sina, na pomoć u svim nevoljama. Zagovor tvoj molim, Majko, usliši me.*
Čuvaj moju S. i V. i I. – daj im zdravlja. Hvala ti uvijek.

2.1.5. Motivi zahvale

Tablica 2.5. Motivi zahvale, statistički podatci

Motiv	Apsolutni broj
Općenito	180
Obitelj	45
Egz. problemi	6
Zdravlje	5
Ostalo	85
Ukupno	321

Iz prethodno navedenog očito da je najviše prisutno općenitih zahvala u kojima vjernici samo napišu: „hvala ti, Majko”, ili uz dodatak „hvala ti na milosti” itd.

- *Hvala Ti na svim primljenim milostima!*
- *Hvala, majko, za sve pomoći.*
- *Hvala što si nam pomogla riješiti sve brige i probleme. Čuvaj nas i prati.*

Zahvala za posredništvo u egzistencijalnim problemima:

- *Zahvaljujem se Majki Božjoj i njenom Isusu sinu što mi je dodijeljen stan.*
- *Majko mila moja
Hvala što si obranila parnicu kuće. Molim te izmoli potpuno ostvarenje za ‘kuću molitve’ da ju otvorim za cijeli svijet i svima nama izmoli novi život! Tvoja A.*

Zahvala za zdravlje:

- *Draga Majčice, hvala ti za ozdravljenje i što operacija nije bila potrebna. Utječem se tebi i predajem ti svoj život i svoju budućnost. Moju obitelj stavljam pod tvoj majčinski zagrljaj. Tvoja M.*
- *Majko Božja Remetska, hvala ti što čuvaš moga M. Hvala ti što ga ozdravljuješ, hvala ti za njegov oporavak. Od srca ti hvala, majčice.*

Također je prisutna u nekoliko zapisa i zahvala za oslobođenje generala Ante Gotovine i Mladena Markača od Haaškog suda u studenom 2012.:

- *Majko Božja, hvala Ti na slobodi hrvatskih generala Gotovine i Markača. Hvala Ti na daru slobode i neovisnosti bez ijedne mrlje!*
- *Velik je i moćan naš Bog...
Hvala Ti, Majko, naša što si nam vratila radost u srca, što si ovaj napaćeni hrvatski narod digla s koljena. Isuse, Tvoja ljubav je vječna. Duše Sveti, uvijek nas vodi.*
- *Majko Božja Remetska – zagovornica i odvjetnica hrvatskog naroda, ‘hvala ti’ za današnju slobodu.*
- *Majko, preporučujem ti moje unuke M., L. Ti znaš što im treba. Hvala ti za sve i naše generale. Budi sa svima nama i mojim bližnjim i daljnjom familijom. Hvala ti, Majko.*
- *HVALA MAJKO, za slobodu generala. Hvala što Hrvatsku pripremaš za dolazak pravde ljubavi i mira za naše obitelji da budu svete kao Tvoja obitelj u Nazaretu.
HVALA, MAJČICE*

Zanimljivo što motiv zahvale za zdravlje dolazi tek iza zahvale za obitelj i egzistencijalnih problema. Možda je tomu razlog što se ljudi zahvaljuju na stvarnom ozdravljenju, a ne i na činjenici da su uopće zdravi, dok u zahvali za obitelj ne mora nužno biti povezano s rješenjem nekih obiteljskih problema, nego zahvala općenito što ima dobru djecu i supruga ili suprugu. Prekrasna je u tom smislu sljedeća zahvala:

- *Majko Božja, malo je napisati hvala za puno sreće u kojoj uživamo svakodnevno. U svojim kćerima, u svojoj ženi, u svojim roditeljima, u svojoj braći i sestrama, i u svim ostalima koji su mi bližnji. Ljubim Te, Majko.*

406

Primjetno je da se, kao i u trsatskom svetištu, zahvale izriču u općenitijoj formi, dok su molbe ili prošnje konkretnije. J. Čapo-Žmegač u svom istraživanju u trsatskom svetištu zaključuje da je u tom svetištu milost koju vjernik moli od Marije, također konkretnija i posebnija od milosti za koju joj zahvaljuje.¹⁸ Navest ćemo nekoliko tipičnih primjera općenitih zahvala:

- *Hvala Ti na svim primljenim milostima!*
- *Hvala, majko, za sve pomoći.*
- *Hvala što si nam pomogla riješiti sve brige i probleme. Čuvaj nas i prati.*

2.1.6. Marijanski naslovi u proštenjarskim zapisima

Kada govorimo o različitim naslovima kojima vjernici oslovjavaju Mariju, statistički smo ih obradili i poredali od najčešćega do najrjeđega, čiji je broj ukupnih uzoraka 1090.

Posve je razumljivo što prevladava naslov „Majka Božja Remetska”, jer se hodočasnici nalaze u istoimenom svetištu. Naziv „Majka Božja” kojemu se pridodaje najčešće mjesto njezina svetišta – „Bistrička”, „Čučerska”, „Stenjevačka”, „Jeruzalemska” – redovit je u sjevernoj Hrvatskoj. U Dalmaciji, naprotiv, neće se baš čuti da netko Gospu Sinjsku naziva Majka Božja Sinjska, ili Majka Božja Solinska, nego Gospa Sinjska, Gospa od Otoka (u Solinu) itd. To pokazuje i statistička činjenica da naslov „Gospa” dolazi tek 56 puta.

Zanimljivo što hodočasnici ne spominju dodatni naslov koji stoji zapisan na samom oltarnom kipu: „Zagovornica Hrvatske”.

---

¹⁸ Isto, 143.

Tablica 2.6. Marijanski nazivi zastupljeni u zapisima

Nazivi	Aps. broj
Majka Božja Remetska	459
Majka Božja	155
Draga majka	187
Marija	137
Gospa	56
Karmelska Gospa	34
Djeвица	32
Kraljica	20
Bogorodica	10
Ukupno	1090

Možda im se taj naslov čini previše ovozemaljski, sam termin nema u sebi duhovnu i pobožnu crtu.

Važno je također uočiti što je naslov „Draga Majka” češći od „Majka Božja”. Taj naslov izražava veliku bliskost između hodočasnika i nebeske majke, kao da se njime želi izraziti da im je bliža od vlastite majke. To potencira još jedan učestali naziv jednostavno „Marija”, kao da je riječ o sestri.

Dogmatski naslov „Djeвица” što je definirano na Lateranskom saboru 649. godine, koji tvrdi da je Isusa začela po Duhu Svetom, a njezino je djevičanstvo ostalo sačuvano prije poroda, u porodu i nakon poroda,¹⁹ nije učestao. Dvostruko je rjeđa i druga marijanska dogma da je ona „Bogorodica”. Tom se dogmom, zapravo, brani božanstvo njezina Sna Isusa Krista. Carigradski patrijarh Nestorije smatrao je da je Blaženu Djevicu Mariju ispravnije nazivati Kristorodicom, a ne Bogorodicom. Iz pisma Ćirila Aleksandrijskog upućenog Nestoriju, koje je na Efeškom

¹⁹ „Tko zaista i u skladu s istinom, prema svetim ocima, ne ispovijeda da je sveta i uvijek djeвица i bezgrješna Marija Bogorodica, budući da je zaista i uistinu nepovrijeđeno rodila samog Boga, Riječ, koji je rođen od Boga Oca prije svih vjekova, (pošto ga je) na kraju vremena, bez (muškog) sjemena začela po Duhu Svetom, a da je njezino djevičanstvo i nakon poroda ostalo nerazoreno, neka bude osuđen.” Heinrich Denzinger, Peter Hünermann (ur.), *Zbirka sažetaka vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i čudoređu*, Đakovo, 2002., br. 503.

saboru pročitano i prihvaćeno, vidimo zašto je tradicija stala u obranu naziva Θεοτόκος. Ćiril piše Nestoriju da „nije naime da se najprije od svete Djevice rodio obični čovjek i da je tek tada na njega sišla Riječ; naprotiv, on je kazao da je sjedinjen već od majčina krila na sebe uzeo tjelesno rođenje, tako da je njegovo bilo i rođenje njegova vlastitog tijela”.²⁰ Stoga je Efeški sabor 431. godine donio proglas da se Marija ima zvati Bogorodicom „tko ne prizna da je Emanuel pravi Bog i da je zbog toga sveta djevica Bogorodica (jer ona je po tijelu rodila Riječ, koja je od Boga, koja je postala tijelo), neka bude kažnjen anatemom”.²¹ Premda je ovaj naslov davn i potvrđen na najvišoj razini, ipak nije jako zaživio kod pobožnih hodočasnika u remetsko svetište. Ali je zaživio u pučkoj inačici pod naslovom: „Majka Božja”.

Sljedeći naslov kojim se vjernici obraćaju Mariji jest „Gospa Karmelska” koji u knjizi nalazimo 34 puta, i očekivano, najviše zapisa brojimo o svetkovini Blažene Djevice Marije od gore Karmela, 16. srpnja.²² I taj naziv logičan je budući da su čuvari svetišta karmelićani. U narodu, osobito na jugu Hrvatske, poznatija je kao „Škapularska Gospa”.

Vjernici se najčešće u zazivima upućenima Mariji koriste riječima „Božja”, „Remetska”, „draga”, „mila”, „dobra”, „bezgrešna”. Također je vidljivo da molitelj to više koristi riječi koje su, iako teološki neispravne, u vjerničkoj svijesti snažno prisutne, npr. izraz *spasiteljica* što se više nalazi u teškoj životnoj situaciji, ili dolazi s većom potrebom za svoje bližnje.

- *Spasiteljice moja i utješiteljice. Slava Tebi i hvala u vijeke! M.*
- *Majčice božja Remetska spasiteljice moja hvala ti na svemu što činiš za mene daj mi snagu da se sama mogu služiti i da budem do kraja života pri pameti. Vrati mi moga sina, da se on brine za moju sirotinju kad ja ne budem mogla.*
- *Zahvaljujem ti na dosadašnjim milostima i preporučujem se Tvom zagovoru i pomoći.*
Pomози mojoj obitelji i meni, na čast svoga imena i tvog zagovora. Volim te, majko naša, spasiteljice naša. Ti uvijek ispunjavaš molbe svojih molitelja. Hvala Ti, Majko Remetska!!!

²⁰ Isto, br. 250

²¹ Isto, br. 252.

²² Svetište i župu u Remetama vode Braća Blažene Djevice od gore Karmela (Karmelska Gospa), čija je glavna zaštitnica, pa se taj dan u svetištu također svečano slavi, te se svake godine povećava broj hodočasnika iz grada i okolice tijekom trodnevne priprave i osobito na sam dan.

Teološki je neprihvatljiv termin za Blaženu Djevicu Mariju „spasiteljica”, budući da je Krst jedini Spasitelj i Posrednik između Boga i ljudi. Premda Marija, zbog svoje slobodne suradnje u otajstvu Utjelovljenja, ima svoje neponovljivo i jedincato mjesto u ljudskoj povijesti spasenja. Ipak joj se ne smije pridavati povlastica koja bi dovodila u pitanje jedincatost osobe i djela njezina Sina Isusa Krista.²³ Pa ipak mi ne mislimo da puk terminom želi osporiti Krista kao jedinog Spasitelja, ili Blaženu Djevicu Mariju proglasiti božicom, nego time samo jednostavni puk izražava vjeru i pouzdanje u moć njezina zagovora. To govori i činjenica da izraz pišu malim slovima. A potvrđuju nam neki zapisi koji jasno ističu da u konačnici Bog dijeli milost uslišanja:

- *Molim te, Bože, usliši posredstvom zagovora Blažene Majke Božje Remetske, te mi pomози u mojim zazivima pomoći.*

Nije ipak nemoguće da Mariju neki vjernici doista shvaćaju u određenom smislu božicom, te zanemaruju da je na stvorenje kao i mi. Drugi vatikanski koncil razriješio je sve dvojbe oko pitanja preuveličavanja Marijine uloge u djelu spasenja (tzv. „maksimalisti”, koji su htjeli da Koncil proglasi novu marijansku dogmu: „suotkupiteljice”, „posrednice”), time što je izbjegao govoriti o Mariji u zasebnoj konstituciji, kako je to bilo zamišljeno u početku (*De Beata Maria Virgine*), te je uvrstio u konstituciju o Crkvi. Usvajanjem toga prijedloga koncilski oci „predlažu da se Marija prikaže kao tip, slika i uzor vjernika, da se o njezinim povlasticama govori kao o najodličnijem članu Crkve”.²⁴ Ona je, dakle, samo jedan od članova Crkve, premda najizvršniji. A to traži da se vodi računa i o određenoj biblijskoj, teološkoj i antropološkoj kritici svega što se o njoj govori i piše, i kako se ona u pobožnosti slavi, u pjesmama i umjetnosti prikazuje.²⁵ Jednostavno govoreći, Mariji treba vratiti povijesnu, tj. ljudsku dimenziju, kako bi uistinu današnjem čovjeku bila model nasljedovanja.

²³ Usp. Celestin Tomić, Marija u djelu spasenja, *Obnovljeni život*, 32 (1977.), 252.

²⁴ Adalbert Rebić, Drugi vatikanski koncil i rasprave oko mariologije, u: Andrea Filić, Tomislav Filić, (ur.), *Mariologija nakon Drugoga vatikanskog koncila: prihvaćanje, rezultati i perspektive*, Zbornik radova XXIII. Međunarodnoga mariološko-marijanskog kongresa, Rim, 4. – 9. rujna 2012., Zagreb, 2018., 28.

²⁵ Bono Zvonimir Šagi, Kakav lik Marije naviještati danas, u: Adalbert Rebić (ur.), *Marijin lik danas*, Zbornik radova XII. međunarodnog mariološkog kongresa, Čenstohova, Zagreb, 1996., 40.

2.1.7. Obraćanje drugim svetcima

Osim Mariji, vjernici se također utječu i Isusu (166 puta), Bogu (171 put), Duhu Svetom (3 puta), sv. Antunu (22 puta), sv. Josipu (13 puta), bl. Alojziju Stepincu (11 puta), bilo u kombinaciji, bilo zasebno. Osim ovih osoba, spominju se još i sv. Padre Pio, sv. Maksimilijan Kolbe, sv. Mihael, sv. Rafel, sv. Gabrijel, sv. Rita, sv. Petar, sv. Pavao, sv. Jakov, sv. Ana, sv. Joakim, bl. Ivan Pavao II., sv. Ivan od Križa i sv. Terezija. Iz zapisa je vidljivo da su imena ostalih svetaca, ovdje navedenih, u većini slučajeva upisivana upravo na dan njihova liturgijskog spomendana. To znači da hodočasnici koji dolaze ovdje sudjeluju u liturgiji, i liturgijskom životu zajednice, a ne tek privatno u osami. Budući da su bili dijelom zajednice koja je slavila, bili su otvoreni za navještaj Božjega milosrđa preko drugih svetaca. Svetište treba biti i mjesto edukacije vjernika. To je razlog zbog kojega ne bi trebala izostajati koja mudra riječ utjehe vjernicima, u svagdašnjim sv. misama. Molitve i(ili) zahvale u kojima se vjernici obraćaju svetcima ili samomu Bogu, identične su onima kojima se obraćaju Mariji:

- *Dragi Isuse, pomози mojim roditeljima da dugo žive, daj im zdravlje i daj mir mojoj kući i, Bože, blagoslovi i daj, Bože, da ja M. i moja djevojka M. budemo opet zajedno. Dragi Bože, i pomози mi daj mi snage da što prije prestanem pušiti, piti i kockat se i da se smirim.*
- *Sveti moj Ante, znaš moje želje, molim te pomози mi.*
- *Hvala, Josipe, pomози i dalje!!!*
- *Majko Božja, molim te, smiluj se i ispuni zavjet i mojoj sestri. Molim Tebe, blaženog Ivana Pavla II i blaženog Alojzija Stepinca za zagovor i milosrđe.*

Ono što je svakako važno ovdje naglasiti jest što se puno više spominju sveti u remetskom svetištu nego u trsatskom svetištu. Dok se u trsatskom svetištu spominju samo Leopold Mandić i Petar Barbarić, u Remetama imamo 60 puta spominjanje drugih svetaca. A spominjanje Boga i(li) jedne od osoba Presvetog Trojstva, na Trsatu imamo 43 puta, a u Remetama 340 puta. No, u trsatskom se svetištu Duh Sveti spominje jedan put više.²⁶ Pritom valja imati na umu da je naše istraživanje rađeno na puno većem uzorku.

---

²⁶ Usp. Jasna Čapo-Žmegač, *Etnološka obrada suvremenih proštenjarskih zapisa na Trsatu*, 144.

2.1.8. Zavjeti u hodočasničkoj knjizi

U hodočasničkoj knjizi pronašli smo i nekoliko zavjeta. „Zavjet je promišljeno i slobodno Bogu dano obećanje o mogućem i većem dobru.”²⁷ Taj zavjet može biti javni, privatni, svečani, jednostavni, privremeni ili doživotni. Kod vjerničkog puka može se čuti kako je netko dao zavjet Bogu. Također u našem hrvatskom narodu postoje i zavjetna hodočašća, koja su uglavnom usmjerena prema pojedinim marijanskim svetištima i prošteništima.²⁸

U vjerničkoj svijesti usađena je jaka želja i motivacija kada je riječ o zavjetu. Vjernik daje zavjet Bogu, izravno ili posredstvom Gospe ili određenog svetca, u zamjenu da mu pravedna molba bude uslišana. Taj zavjet može biti ili u obliku zavjetnog dara, ili može imati pokorničku dimenziju.²⁹ Kada je riječ o zavjetnom daru, današnja marijanska svetišta obiluju slikama, kamenim pločicama, zlatom, pa se nerijetko moraju podizati kapelice zavjetnih darova, npr. u trsatskom svetištu.³⁰

U hodočasničkoj knjizi pronašli smo dvanaest zapisa koji svjedoče o zavjetu danom Mariji, a tek u trima zapisima možemo prepoznati o kojem je zavjetu riječ.

Postoje zapisi u kojima se ne precizira jasno o kakvom je zavjetu riječ:

- *Majko Božja Remetska, zahvaljujem Ti na dosadašnjoj milosti, posebno kako mojoj sestri su stvarno smanjeni oni problemi koji su nas tištili. Molim Te da kod Boga posreduješ i da to posve uskoro završi, kako bi se mogli posvetiti drugim i dobrim djelima. Molim Te za zdravlje svih nas, posebno za malog A., za mog nećaka A., za sestru, I., i mene učinila sam zavjet Tebi. Majko Božja, blaženom Ivanu Pavlu II., blaženom Alojziju Stepincu. Savjetuj mi što da napravim. Hvala.*

²⁷ *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 1994., br. 2102.

²⁸ Tako je u našoj sredini najpoznatije hodočašće vjernika grada Zagreba u Mariju Bistricu. Na poticaj o. Ivana K. Šimatića DI, grad se obvezao na hodočašće 1723. godine povodom suše, i to je hodočašće trebalo biti samu te godine, no njegovom zaslugom 1724. obveza je prešla u svakogodišnje hodočašće. Usp. Predrag Belić, Neki manje poznati podaci o prvim decenijima zavjetnoga hodočašća grada Zagreba u Mariju Bistricu (1723 - 1773), *Bogoslovska smotra*, 54 (1984.) 4, 643.

²⁹ Pokornička dimenzija očituje se u hodočašću, određenim asketskim odricanjima itd.

³⁰ Usp. Milan Špehar, Sveci i kršćanska duhovnost prema zdravlju i bolesti, *Acta medico-historica Adriatica*, 10 (2012.) 2, 348.

Sljedeći zapis izriče predivan sadržaj zavjeta, a to je služenje iz ljubavi:

- *Majko Božja Remetska, u tvoje Majčinsko krilo i u srce predajem moje roditelje i njihove rane, muku, nepravde koje podnose. Budi njihova zaštitnica, zagovornica kod Isusa. Blagoslivljaj svu njihovu muku i nepravdu. Neka se kroz njihov život, muku, nepravdu koju podnose tvoj sin Isus proslavi u istini i u Božjoj pravdi koja će pobijediti. Bdi nad njima i nad zlim osobama koji im zlo nanose. Čuvaj ih i sačuvaj od zla. Neka Isus pobijedi kroz njihovu muku, a neka sve to učvrsti njihovu vjeru koja je postala mlaka. Zavjetujem se na služenje iz ljubavi na veću slavu Božju. Uzdám se u tebe! Hvala!*

ZAKLJUČNI OSVRT

Siste, viator, respice Stellam, invoca Mariam – Putniče, stani, pogledaj zvijezdu, zazovi Mariju, stoji napisano iznad ulaznih vrata svetišta. Stoljećima su se hodočasnici zaustavljali u svetištu da bi pozdravili i zazvali Djevicu Mariju u svojim potrebama ili joj zahvaljivali.

S obzirom na proštenjarske zapise možemo naznačiti nekoliko zaključnih misli. Oni sadržavaju neupitne vrijednosti koje trebaju resiti svakog kršćanina: obitelj, dobri međuljudski odnosi, roditeljska briga i odgovornost, kao i želja da se riješe neke vremenite egzistencijalne potrebe: zdravlje i financijski problemi. No, i kad je dominantan motiv zdravlje, on nikad nije usamljen, uključeni su i drugi prije spomenuti motivi. To nam daje osnovu za tvrdnju da hodočasnici ipak nisu upali u „maniju zdravlja” gdje bi ono bilo prvo na ljestvici vrijednosti i gdje se „preventivno živi, da se zdrav umre”.³¹ Jedna od značajki zapisa upravo je da nisu isključivo usredotočeni samo na jednu prošnju, premda jedna može biti središnja.

Na temelju zapisa u kojima se očekuju Božji interventi izravno ili posredstvom Marijina ili svetačkog zagovora, gotovo po modelu *deus ex machina*, može, svjesno ili nesvjesno, biti prisutan određen *kvijetizam*.³² Hoće reći, pasivan stav u kojemu

---

³¹ Manfred Lütz, *Užitak života. Protiv teorija dijete, manije zdravlja i kulta fitnessa*, 7.

³² *Kvijetizam* je jednostrani i heretički mistički pokret nastao u XVII. st., koji je zanemarivao čovjekov napor u prilog posvemašnjoj pasivnosti i predanja Bogu.

se očekuje da Gospodin riješi stvar bez naše aktivne suradnje i uključenosti u projekt Božjega plana da se negativna stvar promijeni.

Kad je riječ o Blaženoj Djevici Mariji, malo je toga usvojeno od suvremene mariologije. Ona se promatra ponajprije kao Majka koja je radi bliske suradnje sa svojim Sinom, sa svojom ljudskošću uzdignuta u nebesku slavu, te majčinski prati vjerni puk svojom materinskom zaštitom te ga potiče da se nada, usprkos svim životnim nedaćama, u konačno oslobođenje i spasenje. Premda je takva vizija ispravna i potrebna, problem je što je u zapisima gotovo isključiva. Posve je zanemaren njezin stvaran povijesni život opisan u evanđeljima, koji nas potiče da je nasljedujemo, da uočimo njezine vrline, njezinu stvarnu ljudskost, mučni hod u vjeri, što je istaknuto u enciklikama *Marialis cultus*, Pavla VI. i *Redemptoris mater*, Ivana Pavla II.³³ „Zdrava marioloija u osnovi svojih promišljanja mora uvijek imati *Mariju*. Tijekom povijesti nije uvijek bilo tako. Više puta su slike (Djevica, nebeska Majka, Zagovornica itd.) i teološke kategorije (majčinstvo, posredništvo, djevičanstvo, suotkupiteljstvo itd.), promatrane u svome apstraktnom sadržaju i odvojeno od povijesne konkretnosti života žene iz Nazareta.”³⁴ U tome smjeru valjalo bi podosta poraditi u pastoralnom radu. Da više do izražaja dođe njezina povijesna, evanđeoska i ljudska dimenzija, da njezini štovatelji spoznaju da ju je moguće nasljedovati. Tim više što karmelićani imaju u svojim redovima preteču tih ideja u sv. Tereziji iz Lisieuxa (1873. – 1897.), koja je na pjesnički način tumačila marijanske evanđeoske ulomke usredotočujući se ne toliko na Marijine neponovljive privilegije, nego na njezinu stvarnu povijesnu osobu koja nam omogućuje ne samo da joj se divimo, nego da je i nasljedujemo:

„O kako bih rado opjevala, *Marijo, zašto te ljubim (...)*

Kad promišljam *tvoj život u Evanđelju,*

Usuđujem se u te gledati, prići k tebi

I nije mi teško vjerovati da sam tvoje dijete

Jer te gledam smrtnu i trpnu kao i ja... (...)

Usp. Eulogio Pacho, Quietismo, u: *Dizionario enciclopedico di Spiritualità*, 3, Ermanno Ancilli, (ur.), Roma, 1995., 2111–2115.

³³ O tome vidi: Josip ŠIMIĆ, „Križa mariologije” ili „marijansko pitanje” nakon Drugog vatikanskog koncila, u: Andrea Filić, Tomislav Filić, (ur.), *Mariologija nakon Drugoga vatikanskog koncila: prihvaćanje, rezultati i perspektive*, 76–80.

³⁴ Giovanni Iammarrone, Marija, u: *Enciklopedijski teološki rječnik*, Zagreb, 2009., 618.

Ti mi daješ osjećati da nije nemoguće
Stupati tvojim stopama, Kraljice izabranika:
Uzak put do raja ti si učinila vidljivim
Vršeći uvijek najobičnije kreposti.”³⁵

Zahvaljujući tom više povijesnom i ljudskom pristupu Blaženoj Djevici Mariji, danas se valja propitivati koliko ona može biti model suvremenoj emancipiranoj ženi koja se nastoji osloboditi fiziološke, moralne i pravne inferiornosti.³⁶ Istodobno treba se pitati koliko jedna autentična mariologija može feministički pokret ispravno usmjeravati da se izbjegne izvjesni „rat spolova”, gdje se muškarac promatra „dežurnim krivcem.”³⁷ Da u legitimnom zauzimanju za ravnopravnost ne izgubi marijanski smisao otvorenosti za drugoga, što treba biti obilježje svakog čovjeka i kršćanina, a odražava ga – prema Tatjani Goričevoj – marijanski naslov *Panagia (Svesveta)*. „Marija ne živi za sebe, ona čini volju Gospodina Isusa Krista. Ona je transparentna (...). Majka Božja ne nosi ništa pasivnoga u sebi, njezina poslušnost nije nikakva pasivnost, već najviša, stvaralačka aktivnost.”³⁸ Čini nam se da je ovakav aktualizirani pristup Gospi važan zadatak za sva marijanska svetišta.

---

³⁵ Mala Terezija – Terezija Do Djeteta Isusa i Svetoga Lica, Zašto te ljubim Marijo, u: *Izabrane pjesme*, Zagreb, 1997., br.1. 2.6

³⁶ Usp. Giovanni Cappelli, Feminizam, u: *Enciklopedijski teološki rječnik*, 323.

³⁷ Tatjana Goričeva, *Jobove kćeri. Ženu samo Krist istinski oslobađa*, Đakovo, 1990., 78.

³⁸ Isto, 56.

THEOLOGICAL ANALYSIS OF ONE-YEAR PILGRIMAGE
RECORDS IN THE SANCTUARY OF OUR LADY OF REMETE

Summary

The paper uses the inductive-statistical method to analyse the pilgrimage and intercession records of the sanctuary of our Lady of Remete (Mother of God of Remete – Zagreb) from 2012, in which pilgrims wrote down their prayers, records and personal impressions. Identification data, gender statistics, preferred forms of prayer, motifs of supplication and thanksgiving, dominant Marian titles, prayer to individual saints and votive records were statistically processed. Each of the statistical data was followed by a personal critical review, which was also done in the conclusion itself.

415

The purpose of such research is of a pastoral nature. Namely, on the basis of these researches, it is possible to observe the factual spiritual state of the pilgrims, their motives, positive virtues that should be further built on, as well as deficiencies in the choice of priorities, which should be gradually corrected through pastoral work in the sanctuary.

Since the book belongs to the specific sanctuary, it was necessary to look back at the history of the sanctuary itself, which changed its guardians throughout history: from Paulines, diocesan priests, and today Carmelites. One of the main features of the sanctuary is that pilgrims mostly come individually and less often in organized groups. Today, Remete is an integral part of Zagreb, from where the largest number of pilgrims come, and it is gradually becoming the most visited Marian sanctuary in the city.

Keywords: sanctuary, prayer forms, pilgrimages, Marian titles, saints, vow